

PREDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 8
iskarna I. nadst. Uradna ure za stranke so od 10. do 11.
popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in
praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.
ZAROCNINA: celoletna pošti ali s pošiljanjem na dom za
Avstro-Ogrsko in Rusijo K 21.00, pol leta K 10.80, četrtletna
K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in
uračuje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer
Inserati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana
in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo
Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 701.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 6. oktobra 1913.

Leto III.

Proračun v deželnem zboru.

Veliko pohvalo bi morali izreči kranjskemu deželnemu zboru. Požrtvovalna pridnost, ki jo je pokazal pri rešitvi deželnega proračuna, bi drugim manjšim parlamentom lahko služila za zgled; kajti sedeti in debatirati in poslušati izjave in se razburjati in grajati in razgrajati — od 11. dopoldne do pol 2. ure ponoči, to je več, nego bi se smelo normalno zahtevati od poslanec s tako skromnimi dietami, kot jih imajo člani kranjskega deželnega zbora. Ta zunanja pridnost pa je v nasprotnem razmerju s notranjo vrednostjo proračunske razprave. Potrebne jasnosti ni prinesla ta debata ne o deželnem gospodarstvu ne o politični sliki. Kajti večina ni hotela jasnosti, in vsa njena taktika je bila zvičajno napeljana na to, da ostane vse, o čemer želi ljudstvo svetlobe, zavito v blagodejno temo. V ta namen je klerikalna večina izrabila vse sredstva, katera ji daje njeno število in brutalni poslovnik na razpolago.

Toda kdor je pazil na to, kar se je v deželnem zboru govorilo, pa tudi na to, kar se je zamolčalo, je spoznal iz te siloma pospeševane debate prav to, da bi klerikalna večina za vsako ceno rada utajila: Da vlada v deželnem dvorcu nesposobnost in z njo spojena korupcija, ter da plačuje prebivalstvo najpogubnejši sistem, ki se je, odkar imamo ustavo, sploh kdaj šopiril v tej deželi.

Iz ust klerikalnih poročevalcev in govornikov so donele ošabne besede. Kaj so vse storili za deželo, odkar so prišli do korita! Prekošli so samega Boga in njegov paradiz, kajti to, kar so oni napravili iz kranjske dežele, je več kakor svetopisemski raj. Susteršič, Lampe, Zajc in Pegan so božanstva, kakršnih ne premore zgodovina vseh ver, in ko se je po Kananu cedilo mleko in med, je bil le žalostna puščava v primeri s presrečno Koromandijo ob Savi. Celo šolstvo so povzdignili, in izobrazba je tako napredovala, da prihaja po osem do deset časnikov na en naslov. Vse to in še veliko drugega, kar si je treba misliti, so seveda storiili deželni kristjani, in kdor bi še dejal, da je na Kranjskem črno pod njihovo vladjo, zasluži, da ga hipoma izroče blagopokojnemu Torquemadu. Poročevalcu Kreku je bila neprehotoma na jeziku beseda o napredku, in z rakovega stališča je bila popolnoma opravičena. Ali on je hotel sugerirati našemu »dobremu, vernemu ljudstvu«, da resnično napredujemo na vsej črti in s svojimi spretno aranžiranimi statističnimi je skoraj dokazal, da smo prva dežela v Avstriji.

Toda besede in številke, poezija in romantika, patos in temperament — vse je bila komedija. Cele hribe peska so klerikalci napejali v zbornico, da ga nasujejo ljudstvu v oči. Resnico pa so skrivali kakor kača nogo, le parkrat jim je jezik ušel, a tedaj je par besed zadostovalo, da se je kakor v hipni luči bliska zasvetil sistem pristranosti, protekcionizma in koruptivnosti, sistem brezprimerne strahovlade.

Na svojem visokem tronu je dr. Susteršič delil milost in nemilost kakor kitajski cesar pred izbruhom revolucije. Velike so pravice deželnega glavarja, ali Susteršičeva prevzetnost je še večja od njih; toda opravičena je, ker nima njegova duša enostranosti, ampak zna breknuti na neštete strune. Dr. Susteršič zna biti blag in trd, prizanesljiv in neizprosilen. Včasih ga najdrznejši izbruhi neparlamentarni šeg ne spravijo iz ravnotežja in liberalno tolerira vsak izraz individualnega mnenja. Včasih pa mu potisne beseda, ki se najpogostneje moralisti ne bi zdel nevarna, zvonec v roke, in hipoma zažuga samozavestni predsednik govorniku, da mu vzame besedo. Le eno načelo se more razločiti v tem razdeljevanju luči in teme; dovoljeno je, kar prihaja z ene strani, kjer sede glavarjevi klubski tovariši, prepovedana je svobodna beseda na drugi strani. Če hoče dr. Tavčar govoriti o pravnem vprašanju, ki se eminentno tiče deželnega zbora in dežele, o vprašanju, ki nedvomno spada v kompetenco deželnega zbora, mu Susteršič kratkoma preprope vsako besedo o tej stvari. Če imenuje kdo Avstrijo v istem stavku kakor Turčijo, so glavarjevi živci tisti hip tako razdraženi, da se mu pocedi pridiga o patriotizmu iz ust. Takoj pa se zbudi v njegovem srcu zmisel za »ljudski humor«, če zadane na klerikalnih klopek najmastnejši medklici in če si dovoli ta ali oni klerikalni govornik sirovosti, ki bi jih gostje kakšne zakotne beznice težko poslušali.

Dijaška socialna konferenca v Ljubljani.

V dneh 27. in 28. septembra se je zbral v Ljubljani majhen krog zborovalcev v mali dvorani »Mestnega doma«, da prične orati ledino na popolnoma zmanjšanem polju dijaškega socialnega vprašanja. Skromna je bila sicer udeležba od strani dijaštva, še bolj skromna od strani javnosti, vendar nas to dejstvo ne sme strašiti, še manj da bi nas zapeljalo k sentimentalnemu jadikovanju o nerazumevanju in o sličnem. Delavcu zadostuj spoznanje, da ne more biti drugače, ker sicer bi ne bilo treba zborovanja in iskanja poti. Kako se poprijeti dela, in dalje se moramo zavedati, da ideje ne vstajajo na šumnih prireditvah, življenje jih

Ta prezidialna taktika gotovo ni lepa, in količkar strožji sodniki bi ji očitali proračunano pristranost. Vendar pa je koristna, ker kaže kosti lomeči strah vladajoče klike pred svobodno besedo, grozo in trepet deželnih mogotcev pred prosto kritiko, klerikalna družba, ki glumi ponosno zmagošlavje, bi morala naravnost vzpodbujati opozicijo na najstrožjo in najboljše kritiko; božansko mirna bi morala ostajati ob najostrejših besedah in njeni govori bi morali biti prepojeni z najfinjšo eleganco, če bi bila njena samozavest tako brezmejna in njena vest tako mirna, kakor se delajo. Toda noben parlament še ni videl tako nervozne večine, v nobeni zbornici še ni bilo predsedništvo tako občutljivo in tako tiransko kakor v sedanjem deželnem zboru kranjskem. To pa je dokaz, da so vsi pijani triumfi zlagani in da se za njimi skriva blazen strah pred resnico.

Dežela, ki je po trditvah vladajočih nadbogožov tako vzorno upravljana, da bi se nebese morala pri njih učiti modrega vladanja in gospodarstva, je v resnici domovina bede, ki jo ljudstvo — po priznanju krščanskih gromovnikov samih — trumoma kršča, ker se ne more v njej niti na skromen način preživeti. Lepa je, da je celo v konservativno praktični duši groša Barbota zbudila pesniško žilo; ali na njenih romantičnih planinah se je naselila beda, ki daje ljudstvu slutnjo, kako bi moglo biti v peklju. Gospodje pa kriče po izseljeniškem zakonu, da ne bo armada izgubila preveč rekrutov in mislijo, da bo prepoved preprečila, kar povzročuje stradanje. Gospod dr. Susteršič se je naučil živeti kakor grandseigneur, deželni dvorec so — bolj bahato kakor okusno — okrasili, za potne diete imajo denarja dovolj, Lampetova tehnična znanost ima milijone na razpolago; ali ogromna večina ljudstva živi siromašno, kar je moral poročevalec sam priznati na podlagi davčne statistike, in kljub temu, da so novi dolgovni zadnja modrost vsakega proračuna, nima ta sijajna uprava nobenih sredstev, da bi dvignila nivo življenja v deželi. Brez dolgov raste in raste, obresti dosegajo višino, ki prekaša vse gospodarske sposobnosti prebivalstva; ali vse to ne dela mojstrskim gospodarjem nobene skrbi, kajti državni predkaz, ki jih pričakujejo, so čarobna beseda, s katero odklanjajo vsako sitno vprašanje.

Ti predkazi pa so nekoliko čudna reč. Doslej se napisani le v načrtih, ki ne pomenijo prav nič, dokler niso sprejeti. Delavsko ljudstvo se tudi prav nič ne more ogrevati za to, da mu nalaga država nova bremena za saniranje deželnih financ. Kajti delavstvo ni spravilo dežele v bankrotno stanje in ni imelo nobene koristi od dolgov, ki so jih napravljali deželni mogotci. In kar bi dežele dobile iz krvavih delavskih žuljev, bi se zopet porabilo brez glasu in sodelovanja delavskega ljudstva.

Za saniranje deželnih financ ni dovolj, da se naprtijo širokim slojem prebivalstva nova davčna bremena; važnejše je, da se da tem slojem pravično zastopstvo v deželnem zboru. Pogoj za boljše upravo je splošna in enaka volilna pravica.

V tem vprašanju pa so klerikalci sedaj temeljito razkrinkani. Vložen je bil predlog za volilno reformo. Ali dr. Lampe, ki nosi zvonec v klerikalni stranki, ni znal povedati nič drugega, kakor da že enkrat pride čas tudi za splošno in enako volilno pravico, dr. Krek, ki je včasih po vsej deželi krošnjari s svojim demokratizmom, ki kot poročevalec le grdo pogledal in skomizgnil, ko je prišel predlog za volilno reformo na glasovanje, dejal pa ni ne bev ne mev. In klerikalna večina je razumela njegov molk, pa je soglasno odklonila predlog.

Tako ne bi mogla ravnati stranka, ki je včasih na vseh vogalih bobnala in trobila splošno in enako volilno pravico, če je ne bi bilo strah demokracije. Z mnogimi dejanji je ta stranka v deželnem zboru dokumentirala svojo slabo vest; najrazumljiveje to je priznala s tem, da je svojo nekdanjo zahtevo sama zavrgla v blato in jo potepala. Klerikalna stranka se boji splošne in enake volilne pravice in jo sovraži. S tem je najodločneje izrekla svojo obsodbo.

S tem pa je tudi jasno pokazala pot vsem onim, ki se resno bojujejo zoper korupcijo. Izhodišče in prvi cilj vseh bojev mora biti splošna in enaka volilna pravica. Ta boj je zdaj na dnevnem redu.

Dočim se je prijala prvi dan marsikoga malodušnost, je ta izginjala vedno bolj ter se umaknila veselju k delu. Dokaz temu je tudi, da je bilo zborovanje zadnji dan najboljše obiskano in da je bila tudi glavna debata najbolj živahna. In ko je bil že končan glavni del zborovanja, so se sestali zborovalci k posvetovanju, kako dati idejam, ki smo jih slišali tudi meso, da ne ostane vse samo pri besedah, ampak da sledi intenzivno delo. Vemo sicer, da bodo našle ideje, ki so bile izražene na kon-

ferenci precej pomislekov, da celo nasprotovanja, ali to ne sme ovirati pri delu za njih realizacijo.

Ker izide o konferenci obširno poročilo, kjer bodo ponatisnjeni vsi referati, ki jih bodo referenti še izpopolnili in razširili, zato podamo v tem poročilu le resolucije, ki jih je izdelal redakcijski odbor.

Slovensko akademsko dijaštvo, zbrano v dneh 27. in 28. septembra 1913 na socialni konferenci v Ljubljani:

a) smatra takozvani »eksistenčni minimum« za napačno merilo potreb slovenskega akademika in poudarja pravico slovenskega akademika, da se mu ne nudi samo borne eksistence, temveč možnost poštenega življenja in vsestranske telesne in duševne izobrazbe; zato zahteva, da se razvija slovensko podporništvo v bodoče v tej smeri.

b) Z ozirom na to in ker je večina slovenskega visokošolskega dijaštva navezana na podporna društva na Dunaju, v Gradcu in Pragi, ki so nujno potrebna modernizacije, ker ne morejo zaradi preozkega delokroga in radi pomanjkanja sredstev zadoščati vedno bolj naraščajočim potrebam slovenskega akademičnega dijaštva, predlaga to:

1. Podporna društva morajo biti in ostati politično popolnoma nevtralna, tako da se lahko zateka k njim vsak podpora potreben slovenski dijak brez razlike prepričanja.

Dnevne beležke.

Ljubljanski občinski svet ima izredno sejo danes ob 6. zveč. Na dnevnem redu javne seje je obravnavo o kanalskih pristojbinah, na tajni seji je pa razprava o dopisu poveljništva tretjega vojnega zbora o zgradbi vojašnice v Ljubljani.

S seje deželnega zastopstva soc. dem. stranke na Kranjskem. Sklenilo se je soglasno z ozirom na veliko važnost izobraževalnega dela na Kranjskem, da je dolžnost vsakega pripadnika stranke: biti član »Svobode«. Odslej se bo smatralo za strankine pristaje le one, ki bodo imeli poleg strankarske izkaznice tudi še legitimacijo, da so člani »Svobode«. — V »Svobodo« se je prilaščati pri odbornikih in pri centralnem društvu, dokler še niso ustanovljene podružnice v okrajih. Sodrugi., na delo!

Včerašnji shod nam je naša ljubezniva vlada prepovedala. Našla je pretevezo, češ da je bil prepozno naznanjen. Priglašen je bil od političnega društva »Bodočnost« kot javen društven shod, za katerega je merodajnim društvem zakon, po katerem morajo biti društveni shodi naznanjeni 24 ur prej. Ljubezniva vlada pa se je postavila na stališče, da mora biti kakor ljudski shod naznanjen tri dni prej. Da je to stališče napačno, je jasno kakor beli dan. Ali zoper odlok, ki se zdí prizadeti stranki zgrešen, je odprta pot rekurza. Če mislite, da se vam je zgodila krivica, pa se pritožite. To je prav lepo, le da nima takrat, kadar pride rešitev rekurza, dovoljenje shoda, ki je bil sklican sedaj, nobene vrednosti več. Gospodu baronu Schwarzpu pa je bila preteveza, tudi če je dvomljiva, gotovo zelo všeč, ker je najbrže pa pravici pričakoval, da se ne bo kritika na shodu bavila le z deželnim odborom in z večino, oziroma s strankami v deželnem zboru, marveč tudi z visoko vlado in morda celo z njegovo cenjeno osebo. To je tem lože pričakoval, ker se je v deželnem zboru očitno pokazalo, da drži ekselencija svojo mogočno roko kakor angel varuh nad klerikalno stranko in njenim šefom, pa je celo verjetno, da ga boli kritika klerikalne stranke že sama po sebi tako kakor kritika njegove lastne osebe. Čudno pa je, da je zopodu baronu javno mnenje, katerega sicer nikoli ni visoko cenil, naenkrat faktor, s katerim tako računa, da z veseljem pograbi priliko, da mu more prepovedati besedo. Ne moremo reči, da nas ta prepoved naravnost veseli, ker nam je žal vsakega zamujenega dela. Ali če je kdo mislil, da bo s tem javna beseda sploh preprečena, se je zmotil. To, kar je o kranjskem deželnem zboru treba povedati, se bo povedalo, ker zahtevajo to ljudski interesi. Sicer pa je škoda te prepovedi le relativna, kajti ferman visoke vlade ima agitatorien pomen, in prepričani smo, da bo na prihodnjem shodu udeležba še večja, nego bi bila na včerašnjem.

Pristranost pri razdeljevanju učiteljskih podpor so deželni gromovniki doslej vedno tajili. Kdor si je upal reči, da postopa deželni odbor strankarsko in da je zani merodajno politično stališče, je bil lump in obrekovalec deželnih satrapov. V proračunski debati, ko se je to vprašanje nekoliko bolj energično podrezalo, je pa referent deželnega odbora dr. Zajc podal neka »polasnila«, ki niso nič drugega, kakor potrditev tega, kar smo vedno govorili. Dejat je namreč, da ne more biti deležen podpore, kdor je v kakršnikoli zvezi s časopisi, ki jih izdaja »Učiteljska tiskarna«, pa je prečital neke odstavke iz »Učiteljskega Tovariša«, ki so imeli namen prignati zgražanje klerikalnih katoličanov do vrhunca. Poslanec Gangl je pozneje pojasnil, da so bili to citati iz češkega lista »Volná Myšlenka«. Ali če tudi ne bi bilo tako, se obsoja postopanje deželnega odbora samo po sebi, zakaj pisava tega ali onega lista nima gospodarjev dežele prav nič brigati pri razdeljevanju podpor. Za subvencijo menda ni prosil »Učiteljski Tovariš«; je v tem slučaju bi

2. Preuredi se naj dosedanja oblika podprijanja penziujočih mladoščin v dajanje pravnozavarovanih posojil, ker zahtevajo to: dijaška samozavest, povzdiga etičnega nivoja in vzbujaja socialne odgovornosti pri slovenskem akademiku in končno tudi materielni interes podpornih društev samih.

3. Izvede se naj centralizacija omenjenih podpornih društev in njih delokrog se naj razširi na vsa polja dijaškega socialnega dela.

4. Ustanovijo se naj dijaški pododbori, ki naj sodelujejo pri razdeljevanju podpor. V teh pododborih naj bodo zastopane vse dijaške struje in njegov poslovnik bodi urejen tako, da jamči vsem pravičnost.

c) smatra akcijo popornih skladov, ki se naj ustanovijo predvsem v vseh vseučiliških mestih po principih dijaške samopomoči in dijaške samouprave pod kontrolo javnosti in ki se naj izvede vzporedno z reformno akcijo pri dijaških podpornih društvih kot etično vzgojno in kot pripravo dijaštva, da postane sposobno prevzeti dijaško podporništvo v svoje roke in to pod kontrolo javnosti in starešin. Smatra akcijo podpornih skladov nadalje za prehodno sredstvo v doseg končnega cilja: ustanovitve »Dijaške matice«, slonče na istih principih in ki bodi osrednji organ dela na dijaško-socialnem polju.

»O. V. P. O.«

bil mogel deželni odbor presojati njegovo pisavo. Da pa je od te podpore izključen človek, če je le naročen na ta list, je tako nezasišana pristranost, da bi že to opravičilo najneizprosnejši boj proti vladajoči kliki. Gospodje pri deželnem odboru si sploh strašno veliko domišljajo. Pa jim vendar nič, prav nič ni mar, kakšne časopise kdo čita in kaj politično misli. Če bi bil kdo naročen na anarhistične liste, jih tudi to ne bi prav nič brigalo, že zato ne, ker ne morejo presoditi, iz kakšnih razlogov in v kakšne namene jih kdo čita. Človeku n. pr. ni treba, da bi čislal Liguorijevo moralo, pa jo vendar čita, ker jo hoče poznati. Če pa dela deželni odbor podpore odvisne od čitanja časopisov, je popolnoma jasno, da hoče naplata eno in kaznovati drugo politično mišljenje. Razdeljevanje učiteljskih podpor je zani agitacijsko sredstvo za Slomškarijo; z deželnim denarjem dela politično propagando za klerikalno stranko. Če to ni korupcija, tedaj sploh ni korupcije na svetu. In če se ima sanirati javno življenje na Kranjskem, je neizogibno, da izigine ta strahovlada.

Deželni odbornik Pegan je na petkovi seji deželnega zbora dosledno rabil izraz »naše gospodarstvo«, »pod našim gospodarstvom«. Dasi je bil upozorjen na to, je še nadalje govoril v tem tonu. Gospodje torej res smatrajo svojo upravo za gospodarstvo. Oni ne upravljajo, ne vladajo, ampak gospodujejo. To smo mi že davno trdili. Zdaj je to dr. Pegan ex cathedra priznal. Dr. Peganu, ki smatra sedanjí deželni odbor za dediča nekdanjih deželnih stanov, se ne čudimo. Ali kot jurist, ki si precei domišlja, bi vendar lahko vedel, da v ustavnih državah ni nobenega gospodovanja in da tudi za kranjski deželni odbor ne veljajo nobene absolutistične izjeme. Megalomanija pa je v deželnem dvorcu že tako velika, da sploh ne opazijo in ne poznajo več takih razlik. Zato pa tudi ne vidijo velikanse nezadovoljnosti, ki se širi po vsej deželi in tudi v klerikalni stranki sami. Takozvana disciplina je doslej še preprečila punt. Ali Susteršič et comp. imajo to zahvaliti le dejstvu, da se še ni našlo par mož, ki bi se postavili uporu na čelo. Tisti hip, ko bi se to zgodilo, bi bila v stranki ogromna armada pod zastavami insurgentov, kajti terorizem poveljnikov je že tako velik, da je treba le ene kapljice v prepolno kupo, pa bo »gospodovanja« konec.

Domači gledališki igralci, kar jih je še ostalo v Ljubljani, so se v soboto dopoldne na vabilo režiserja gosp. Skrbinška sešli v gledališki dvorani, da bi se organizirali. Povabili so na sestanek tudi člane občinske gledališke komisije in nekoliko drugih prijateljev gledališča. O namenu in načinu organizacije se je razvila živahna debata, ki se je zaključila s tem, da je bila načeloma sklenjena ustanovitev kluba slovenskih igralcev in igral in je bil izvoljen pripravljalni odbor, v katerem so gospodje Skrbinšek, Danho, Povhe, Šest in ga, Bukšekova. Na vsak način je koristno in pametno; da pri delu igralci do svoje organizacije in obžalovati je le to, da se niso že davno organizirali. Poudarjali bi pa, da mora imeti klub predvsem namen, varovati materialne interese igralcev, in če bo izpolnjeval to nalogo, bo imel dovolj dela. Da bi mogla taka organizacija podati nadomestilo za stalno gledališče, je na preoptimiščen idealizem, in ta namen, ki bi silno presegal klubove moči, bi ga je oviral pri izvrševanju njegove prave naloge. Pač pa bi kot skupni organ igralcev lahko prišel v poštev, če bi se gledališka kriza reševala od drugih, močnejših faktorjev, kar se seveda mora prejalistej zgoditi. Na njegovi naravni poti pa želimo klubu najboljši uspeh.

Gledališke predstave, ki se sedaj od časa do časa uprizarjajo v deželnem gledališču, imajo menda dobre namene, med katerimi je tudi ta, da bi dobilo ljubljansko občinstvo ne-

kakšno umetniško odškodnino za gledališko sezono, katere ni. To je seveda nemogoča reč, predvsem že zaradi tega, ker je oseba, kar ga je še na razpolago, nezadostno za predstave po kakršnem koli smotrenem repertoarju, pa če bi bil tudi skromen do skrajnosti. Prireditelj si pomagajo z dramatično šolo. V tem pa tiči velika nevarnost, na katero bi radi pravočasno opozorili. Če se hočejo dajati redne predstave, se morajo razdeljevati vloge med tiste moči, ki so tukaj. Šolski gojenci morajo torej neprenehoma igrati prave vloge, to se pravi vloge, katerim niso in ne morejo biti do- rasli. Zaradi tega ne prihajajo do tistega pouka in do tiste prakse, ki je potrebna začetnikom. Dramski umetnik ne skoči gotov iz šolske sobe na oder in njegove sposobnosti se ne morejo sistematično razvijati ob vlogah, ki presegajo njegove moči. Namesto dramatičnega igranja se vzgaja diletantizem, in če se to trajno prakticira, se pokvarijo tudi talenti, iz katerih bi ob rednem pouku lahko res kaj postalo. Na- stopanje v večjih vlogah pa navadno tudi utrdi v gojencu misel, da mu take vloge že pripadajo, da ima pravico do njih, in če ima pozneje pre- vzemati epizode ali pa celo statirati, kar bi se moralo goditi od začetka, se mu to zdi poni- žanje. Pri obeh predstavah, v soboto in v ne- deljo, je bilo veliko dobre volje, toda povejmo rajši o pravem času, da take izsiljene upri- ritve prav nič ne koristijo in da se od občinstva ne more pričakovati, da bo trajno gledalo take diletantske predstave. Za sobotno igro je treba še omeniti, da je bila zelo nesrečno izbrana. Med gojenci je nedvomno nekoliko talenta, ali kritika se ne more pisati o teh produkcijah. Če imajo biti v gledališki predstavi pod katero koli firmo, je treba zanje igralskega osebja, s katerim se morajo igre zasesti, pa je treba tudi vodstva, ki ima vse potrebne sposobnosti. Pri- znavajoči dobro voljo, opozarjamo na potrebe, da se stvari ne škoduje, kjer se ji hoče kori- stiti.

Zob za zob... Z Dunaja poročajo: Po- rotno sodišče je obsodilo v torek 45letno de- lavko Antonijo Grobauerjevo na smrt. Grob- auerjeva je ustrelila svojega ljubimca, ki je bil dvajset let mlajši kakor ona, in sicer zato, ker jo je hotel zapustiti, da bi se poročil z mladim dekletom. — V 20. stoletju bi menda tudi že lahko izhajali brez takih barbarskih kazni.

— Iz Vodmata. Na zborovanje v Vodmatu se je 2. oktobra zvečer zbralo v veliko dvorano pri Pavšku zelo lepo število združnikov in za- družnic iz Vodmata, Most in Zelene Jame. Zbo- rovanje je otvoril in vodil sodrug Urh Bitner v imenu nadzorstva »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico«. Poročal pa je o delu orga- nizacije konsumentov za Ljubljano in okolico s. Anton Kristan, ki je obrazložil pomen in važnost konsumnih društev. V daljšem govoru se je ozrl na zborovanja združarjev v Glasgowu in Škotskem ter na delo angleških konsumentov v združnem pogledu. Obrazložil je funkcijo žene v združništvu. Žena je lahko najboljša agitatorica, če hoče. Nikjer drugje ni niti dano toliko priložnosti za delovanje kot baš v kon- sumni organizaciji. — Za s. A. Kristanom so go- vorili še: s. Bittner, Oražem, Žorga in ena so- družica. Zlasti s. Žorga je v poučnem govoru povdarjal potrebo gospodarske osamosvojitve. Kazal je na delo konsumnih združb v Trstu ter pozivljaz brane na pravno združno delo. — V svrhu agitacije tako za pristop v »Konsumno društvo za Ljubljano in okolico«, kakor tudi za točno nakupovanje vseh potrebščin v prodajal- nah »Konsumnega društva« ter posejanje zbo- rovanj, shodov in sestankov, so navzoči izvolili ženski odsek za okrožje Vodmat. Izbrane so bile sledeče združnice: Alešova, Bizjakova, Čer- čekova, Čopova, Eileteva, Gorenjeva, Hojka- rjeva, Kaudusova, Kresudova, Perdanova, Trevnova, Stantejeva, Stojanova, Strajharjeva, Stvarnikova, Vrtačnikova, Zajčeva in Žorgova. — Upati je, da bo ta ženski odsek izpolnil vse tiste upe, ki jih stavimo vani.

— Umrli so v Ljubljani: Marija Dolenc, hči mizar. delovodje, 2 leti. — Marija Levč, bivša kuharica, 73 let. — Marija Virant, delav- ka, 35. let.

— Tržič. V nedeljo 12. t. m. pop. bo pri Pelarju izredno člansko zborovanje za ude »konsumnega društva za Ljubljano in okolico« okrožje Tržič. Združniki, pridite vsi ter pri- peljite še žene s seboj. — Po zborovanju kons- družstva se bomo pogovorili še o izobraževal-

nem društvu »Svoboda«, ki se mora tudi v Tr- žiču mesto bivše Vzajemnosti stanoviti. Za »Svobodo«, se kar priključite pri sodrugu Re- žeku v konsumni prodajalni.

— Iz Tržiča. Pišejo nam: »Zakaj pa ne po- ročate svojim bralcem nič o čudežih Johance v Vodcah. Tudi vaši čitatelji bi radi o njih kaj slišali in brali. No, pa saj beremo tudi še druge »liste« a la »Domoljub«. In tam smo brali, da je »svetnica na Gorenjskem razkrinkana«. Hm, hm... Hudo poper to za tržiške terjatke. Ka- ko je še neumno tercijsko ljudstvo, vam po- vem v sledečem. Ko se je med ljudmi govorica, o sveti Johanci, o svetnici v Vodcah, razširjala, so ljudje popraševali duhovnike, kaj je na tem. In premnogi so jim zatrjevali, da je vse res. Celo naš učeni g. Gole, kaplan tržiški, je ubo- gini ženicam pritrjeval: »ja, čudež, čudež«. Že- nice so romale dol v Vodice ter nosile domu krvavo vodo v kateri so prali perilo vodiške svetnice, ter seve z njo zdravile — bolne, zla- sti kruljeve in polabljenе. Ubogi ljudje! Če se je kdo tem ženicam po robu postavil in ni hotel na rane te umazane vode, potem je bil pa- jo! Nek delavec v Tržiču je vrgel steklenico s »sveto« vodo stran, jo — jo — to jih je dobil na glavo. »Brezverec«, »antikrist«, »grdo- ba« to so bili namilejši izrazi. No sedaj je konec gloriije. »Domoljub« je s svojim dopisom sam šel med — brezverce in antikriste. Kaj pravite, kdaj bo ljudstvo izpregledalo?

— Mestna zastavljavnica naznanja, da se vrši tomesčna dražba v mesecu avgustu 1912 zastavljenih dragocenosti (zlatnine, srebrnine in draguljev) in v mesecu oktobru 1912 za- stavljenih efektov (blaga, perila, strojev in ko- les itd.) v četrtek dne 4. t. m. ob 8. do 12. ure dopoldne v uradnih prostorih. Prečna ulica 2.

— Novomeški visokošolci, ki so priredili dne 27. septembra t. l. v Narodnem domu vese- lico z igro in plesom v prid slovenskim akad. podpornim društvom v Gradcu, na Dunaju in v Pragi, naznanjajo, da je gmotni uspeh omenje- ne veselice sledeči: Dohodkov je 345.70 K (med tem 144 K 90 v preplačilu), izdatkov je 123 K 96 vin., torej je čistega dobička 221 K 74 vin. Zahvaljujejo se ob tej priliki vsem, ki so po- žrtvovalno sodelovali pri težki in v velikimi te- žavami uprizorjeni igri in na slavnemu občinst- vu za ideležo oziroma preplačila. — Z ozi- rom na započeto skupno akcijo so nameravali novomeški visokošolci vzlic prvotni skepsi pri- rediti večer v okvirju Osrednjega Vsedijaške- ga Podporniškega Odbora v Ljubljani. Napad v klerikalnih »Dolenjskih Novicah« in predvsem opomba v listnici uredništva, da novice o prire- diti ne more priobčiti, ker se strinja z neumno- zlobno injekcijo klerikalne starešine, kakor tudi konsekvetni bojkot s strani novomeškega klerikalstva pa jim je odprl oči. Zato smatrajo skupno akcijo s klerikalci za ponesrečeno in pošljejo denar po lastnem preudarku direktno omenjenim trem podpornim društvom.

— Nesreča. Mizarški pomočnik Avgust Gcsanc, 30 let star, iz Dev. Marije v Polju je pri nabiranju kostanja padel 10 metrov glo- boko z drevesa ter si polomil roke in noge. Pri- peljali so ga v ljubljansko deželno bolnišnico.

— Glavo si beli masikatera naša gospodi- nja z vprašanjem, kako bi napravila res dobro kavo. Toda čisto brez potrebe, kajti to vpra- šanje je že rešeno: Res dobro in okusno kavo, ki bo vsakemu ugajala, napraviš s Kolinsko kavno prinesjo, ki je vsepovsod znana in pri- znana kot najboljši, obenem pa edini pristno do- mači kavni pridelatek. Kupuj torej Kolinsko kavno prines, in imela boš vedno dobro kavo!

— »Živi mrtveca.« 4 dni, v petek, soboto, nedeljo in ponedeljek po znameniti drami Leva Tolstega igrajo italijanski dvorni igralci. Pred- stave vsak dan ob 4. 5. in pol 7. 8. in pol, v nedeljo ob 10. in pol in 3. uri pop. Cene za 10 vin., zvišane, razen II. prostora.

— Kinematograf »Ideal.« Njegova komor- na strežnica je sijajna veseliga v treh delih najboljše in najfinejše, kar se je kazalo v le- tošnjem letu. Od torka do četrтка v Kino Idealu »Kadar zvonove zvones«, gniljivo do solz in ostali prvovrstni spored. V petek senzacijska drama Tolstojeva »Živi mrtveca« tudi za šolko mladino. Predstave navadno, cene 10 v zvi- šane razen II. prostora.

Na svidenje!

Sodrugi odhajajo. Vsak ima že svoj kov- čeg v redu, v njem vse, kar bo v bližnji bo- dočnosti potreboval. Tri dolga leta bodo pre- bili v kasarnah. Težko odhajajo. Doma osta- nejo tovariši, prijatelji, starši — težka je lo- čitev. Poslovi se še v društvu, od organizacije, od sodrugov in — adijo civilno življenje! Za- pro se vrata kasarne in začne se novo življenje.

Fantje — na svidenje! Tiskovne razmere v Avstriji nas zadržujejo, da Vam ne rečemo marsikako v slovo. Militarizem čuva gospod- je državni pravdniki in cenzorji Vedo: Zakaj!

Vendar nekaj vem, prijatelji in sodrugi re- kruti, lahko rečemo. Ko odhajate od nas, imejte v spominu, kako grozna bremena nalaga mili- tarizem nam, ki smo doma, ki nas zapuščate.

V dveh letih — 1912 in 1913 — so v naši državi izdali samo izrednih izdatkov:

Za izvršitev brambne reforme 367.2 miljo- na kron, za reformo topničarstva 125.0 milj. K, za preureditev deželne brambe 53.1 milj. K, za bojne ladje leta 1912 312.0 milj. K, za bojne lad- je leta 1913 150.0 milj. K, za stroške mobilizacije 346.0 milj. K, skupaj 1362.3 milj. kron.

Seveda redni izdatki za vojaške potreb- ščine znašajo za te dve leti svoto 1000 miljo- nov kron; tedaj skupno redni izdatki in izredni lepo vsoto 2362 (reci: dyatisočtristoinšestdeset milijonov kron).

Pri tem pa »gospodari« gospodarska kriza tako, da je joj. Tovarne stoje ali na »fajrajo«, počivajo. Delavske družine so brez kruha... Kdor more, beži v tuje kraje.

Patrioti jamrajo, da so celi kori vojaški dolžnosti podvrženih fantov tam za lužo...

No, fantje — na svidenje čez tri leta! Ostanite tudi vojaški suknji sinovi proletarskih staršev — proletarci.

Na svidenje!

A. K.

Vlagateljem in drugim upni- kom »Glavne posojilnice«.

Likvidacijski odbor vnovič vabi upnike, da sprejme predlagano poravnavo in podpišejo dotično izjavo. Člani se zavežejo plačati upni- kom do 1. julija 1914 — 30% njihovih terjatev s pogojem, da se upniki odpovedo pravici, po končanem konkurzu še nepokrite terjatve eksekucijskim potom izterjati od posameznih članov. Ostanek terjatev dobe upniki (vlagat- elji) iz konkurzne mase, v katero spada vse združno; že realizirano in še ne realizirano premoženje. Iz te mase se bo dobilo približno 20%, mogoče še več. Člani plačajo obljubljenih 30% posebej.

Mnogo upnikov, ki reprezentirajo kapital okoli 1 milijona kron, so že pristopili k porav- navi. So pa tudi taki, ki vsako poravnavo od- klanjajo ter se zanašajo na to, da bodo že vliki kakaga člana, da pridejo do plačila. To mnenje izvira od tod, da so napačno poučeni in da še danes ne poznajo prežalostnega gmočnega stanja združnikov (članov) »Glavne«. Vlagatelji naj tudi pomislijo, da je okoli 900 upnikov in da je prava loterijska igra, ako se vsi zanašajo na to, da bodo z eksekviranjem nedolžnih članov kal dosegli. Že konkurzni stroški so dovolj visoki, ako pa pridejo še stroški nešteti eksekucije, bo izgubljeno vse za člane in upnike. Mogoče je, da pride kdo do večjih odstotkov, a bolj ver- jetno je, da izgubi vse pravice do članov.

Število članov, katere je bil odbor izkazal lansko leto se je zelo skrililo. Mnogo jih je od- padlo zaradi konkurzov, kuratel, pravn in za- radi napačnih vpisov. Precej jih je pomrlo brez premoženja. Odpadlo je do 100 članov. Mnogo se jih je zadolžilo, da bi rešili vsaj nekaj imetja. Odbor nima pravice s tožbami izobdijati takih zadolžitvev in iznebitvev premoženja. Tožiti jih bodo morali upniki sami. Iz tega bo nastalo mnogo težavnih, dvomljivih in dragih pravn.

Večina članov je popolnoma insolventna, drugi so pa večinoma zadolženi, tako da bo le z veliko težavo od njih izterjati tudi samo 30% t. j. nad 1 milijon kron.

V dokaz naj služi upnikom sledeči natančni izkaz, ki izkazuje člane »Glavne posojilnice« po njih sedanjem poklicu: 2 večja posestnika; 4 manjših zadolženih industrijskih podjetij; 35 trgovcev, od teh ima 26 tudi manjša, po večini zadolžena posestva; 42 obrtnikov, ki imajo tudi mala posestva; 14 obrtnikov je brez nepremičnega premoženja; 45 je malih posest-

nikov, večinoma kmetov, ki tičijo skoro vsi v dolgovih: 24 odvetnikov (2), notarjev (2), zdravnikov in živinozdravnikov ter notarskih in odvetniških koncipientov; 60 aktivnih in upokojenih državnih uradnikov, od katerih je 53 v zadnjih treh plačilnih razredih; 18 drugih javnih uradnikov; 31 c. kr. zastnikov, voja- škkih zdravnikov in uradnikov; 10 ljudskošol- skih učiteljev, njih vdov, učiteljic in katehetov; 21 javnih poduradnikov in slug ter nižjih usluž- bencev železnice; 9 uradnikov bank, hranilnic in posojilnic; 23 drugih zasebnih uradnikov; 23 poslovodij, trgovskih sodrugov in agen- tov; 5 soprog uradnikov, trgovcev in obrtni- kov; 9 vdov uradnikov, poduradnikov, slug in vdov brez stalnih dohodkov; 2 vseučiliška di- jaka; 9 umetnikov, pisateljev in gledaliških igralcev; 5 branjevcev, delavcev in zasebnih slug; 5 preužitkarjev; 46 članov, kojih bivališče odnosno poklic doslej ni znan, velika večina od- tel je v Ameriki; 22 članov, ki so bili v kon- kurzu in so notorično insolventni, in končno 9 umrlih članov, pri katerih še ni končana za- pušćinska razprava. Skupaj je torej dne 1. okto- bra t. l. še 473 članov, od katerih jih bo odpadlo še precejšnje število.

Od tistih, katere šteje odbor med sol- ventne, je mnogo takih, ki žive od plač in bodo plačevali le v malih mesečnih obrokih leta in leta svoje prispevke. S takim plačili bo upni- kom pomagano le malo. Obresti in stroški bodo vzeli vse. Boljše je za upnike, ako dobe v 10 mesecih okoli 50% gotovo, kakor taka mno- goletna plačevanja na obroke.

Da bi se vsi dolgovci kdaj poravnali, na to še misliti ni. Res so tudi prizadeti vlagatelji, a neprimerno hujše ravno tako nedolžni člani, ki morajo trpeti za grehe drugih. Čimprej pod- pišejo upniki in člani dotične izjave tem prej pride do poravnave in upniki do denarja. Polo- žaj je silno resen in odlašanje tudi vlagateljem na kvar. Ne samo število članov tudi njihovo premoženje se zmanjšuje od dne do dne.

Trst.

— Narodnjaško divjaštvo. Ves svet že ve, da je težko dobiti kje večje divjake od tržških narodnjakarjev. Nastopi posameznikov v raz- ličnih slučajih so taki, da dajo človeku resno misliti. Način agitacije narodnjakarjev proti svojim nasprotnikom poraja prav čedne sadove in je z njimi veseloštopovana narodnjakarska gospoda lahko zadovoljna. Oglejmo si med mnogimi tale slučaj, ki nam ga je opisal ogle- dec. — Poleg železniške postaje na Proseku ima delodajalec Ivan Novak kamenolom in kle- sarsko obrt. Tam dela 11 klesarjev, 4 t. j. t. j. sta dva socialisti in 5 slov. narodnjaci. Med socialisti je tudi naš sodrug Hum Karel. Kot za- veden delavec je skušal večkrat napeljati med tovariši pogovore o raznih političnih in gospo- darskih vprašanjih. Včas je padel govor tudi na organizacijo. Saj pri delavcih ne bi smelo biti to nič čudnega. V delavniški delajo vsi na akord. Zaslužijo pač dobro, toda ob naravnost živinskem delu. In ker narodnjaki niso pohajali na delo ne v ponedeljek, ne v torek, so morali ostale dni v tednu podvojiti delo, da so zaslu- žili potrebno. On je zaslužil, kot izvežban in star delavec, nekaj več tudi zato, ker je delal vse dni v tednu. Zaradi vsega tega so bili na- rodnjaki jezni nanj in na drugega socialisto. Jeza narodnjakarčkov je priklopila tako visoko, da so sli h gospodarju in ga nagovarjali, naj zniža cene obema socialistoma, da preveč zaslužita. Kadar so delali, si narodnjaki miso privoščili počitka niti opoldne, in to ob 13 do 14urnem delu. Pretečeni četrtek jim je Hum svetoval, naj si privoščijo opoldne nekaj več počitka in naj rajši zahtevajo boljše plače, pa naj se v to svrhu organizirajo. Da ne bi bil nikdar izustil kaj ta- kega! Na mah se je čul klic: »Proč s socialis- tom!« Pri tem so narodnjaki planili po njem. Eden ga je prijel za vrat, njegov lastni brat ga je hotel udariti z železom. Ko se mu je posre- čilo uiti, so metali za njim kamenje in ga ranili na kcmolcu desne roke. Učil jih je dobro, hotel jim je dobro, pa je zato dobil brco. To so sa- dovi narodnjaške kulture, uspehi narodnja- škega poneumnjevanja ljudstva. Je pač prijetno za socialisto v narodnjaški družbi! Toda tudi tako divjaštvo bomo odpravili, ako bodo so- drugi mirno in vztrajno vršili dolžnost zaved- nih delavskih agitatorjev.

— Shod združnikov 31. skladišča v Ro- lanu. V četrtek zvečer je bil shod združnikov

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

VI.

Vendar pa se je zvečer splazil na vrt, in kar je videl in slišal, ga je jako presenetilo. Otilka je pravila Hanušu:

»Ali se vam ne zdi romantično, da se tako sestaneva tu? Ko sem spomladi čitla Turge- njeva »Predvečer«, sem si vedno v Insarovu predstavljala vas.

»Mene?« je odgovoril Hanuš. »In zakaj? Kdo pa je bil tisti Insarov? Morda sem čital — ne spominjam se več.«

»Bolgar. Tak rjav človek.«

In zato ste si v njem predstavljala mene? Pa saj jaz nisem Bolgar. Ali si mari vi Bolgare tako predstavljate? Ali rada čitate romane?

»Zelo rada.« je Otilka naglo vzkliknila. »In rada bi bila enkrat vsaj za trenutek romanska junakinja, kakor na primer Jelena v Turgenjeva »Predvečernu.« Pri tem je sklenila roke v na- ročji, zožila orbvi in grebla z nožico po pesku. Nekolikokrat je polagoma zaprla in odprla tre- palnice.

Hanuš se je nasmehljaj in rekel:

»Saj ste se še pred letom igrala s punčka- mi. A za trenutek je ostrmel. Opazil je, da je Hanuš poljubil Otilko. Neprijetno se je stresel; bila je vendarle sestra.

Uvaževal je pa pozneje v postelji in spo- znal, da je to naravno. Zopet se je spomnil Bla- ženke. A da bi on poljubil Blaženko? Tega ne bi učinil! »Tu je najboljši dokaz — ne, ne, take ljubezni do nje bi ne bil zmožen.«

Ko mu je Cilka zjutraj prinesla zajutrek v sobo, se je pošalil in jo ščipnil v ramo, da je Cilka obstala vsa ostmela.

Hanušov sestanek z Otilko in tisti poljubci so ga težili. In vzel si je Otilko popoldne na stran in hotel biti moralist.

»Slišiš, ali ti koga ljubiš?«

Otilka se je zardela in prestrašila. »Koga?«

»To menda sama veš bolje nego jaz!«

In Otilka videč, da je izdana, se je znova zardela, potem pa se posili nasmehljaj in rekla:

»To je vendar le —!«

»Kako — le —?«

»Kar tako!«

»Sicer pa ne misli.« je velikodušno znil Ivan, »da bom kaj raznašal.«

In naenkrat se mu je zazdelo, da je Otilka preje in bolje spoznala in razumela življenje, nego on sam.

VII.

Zato pa v Pragi! Začetkom kimovca so se vrtnili in vinotoka je moral odhajati na Dunaj.

V Pragi se je sedaj začelo novo življenje. Vse se je sedaj zgostilo v eno samo vprašanje, ali naj ali naj ne. Shajal se je sicer s prijatelji in znanci svojimi, zopet se je govorilo mnogo

o dalekosežnih idealih, razvijali so se politični razgovori, toda Ivan se ni več tako razgrevaj kakor nekda. Često se je pazljivo zagledal na svoje tovariše in vpraševal sam sebe, češ, ali misli vsak zares o teh stvareh, o katerih govori ali mislije i oni na nekaj drugega — na to, kar je mislil sam. Naenkrat se mu je zazdelo, da ni mogoče, da bi kdo mislil na kaj drugega. Ženske — ženske — ženske! Sedaj je šele raz- zumel francosko frazo: »Cherchez la femme!«, toda ne v tem smislu kakor Francozi, ampak svoje. Na ulicah je ženskim gledal v oči, kakor bi jih hotel prebosti, in dozdevalo se mu je, da v teh očeh vedno čita smel poziv. O, že je spoznaval, kaj je to moč in kaj je to ženal! Baš takrat je nekje tudi čital: »Najborateje se razvija notranje duševno življenje pod učinkom spolne ljubezni. Krasni glediški ljubimec in buj- na subreta kar rogovilita po glavah polzrele, zrele in preveč zrele ženske in moške mladine. Jako poučno je, kako notranje duševno življe- nje v samostanih lahko razdraži device in me- nih. Krasne podobe svetnic časih stopajo iz okvirjev v mozeg menihov in isto se godi mu- nam z nagimi telesi mučnikov. Bivši člani samostanov priznavajo to brez okoliščin, nudeč s tem priliko ozreti se v njih notranjost. Zato ni bilo za poznavalce ljudi nobeno posebno iz- menadenje, kakor bi se splošno mogoče misliti, ko so čuli, da so se člani nekega razpuščene- ga španskega samostana posvetili prostituciji. Ista bitja, ki v dejanskem življenju težko prenašajo še tako majhno frivolnost, se lahko v svojem notranje duševnem življenju izročajo najrazbr-

danejši prostopašnosti. Ako se pa v kom po- željivost nabere vede ali nevede in zatira, se ob ugodni priliki izlije čez svoje nenaravne meje in notranje duševno življenje se pojavi v nesluteni presenečajoči luči.«

Ivan je sodil, da je potrebno, da bi se izlil i pri njem. Nekako teden po vrnitvi iz Rokyte v Prago je ubil do smrti svojo nedolžnost, ka- tera je bila miselno že izgubljena. Padel je, misleč, da je to naravno in potrebno. Toda težko je bilo pred padcem. Tu se je vendarle v njem borilo čisto deštvo, spomini na dobre sklepe, spomini na zvezde, o katerih je nekdaš govoril Mityška. Stal je na razpotju — dvomil je. Potem pa ni imel o ničemer več dvomiti. Bil je zrel človek, dorasel mož. Ujel se je — in je padel.

Potem je še enkrat govoril z Blaženko. To da ni več mogel, kar neumno se mu je zdelo. Toliko moči pa ni imel, da bi ji povedal re- snico. Vsaj y oči ne. In je sklenil, da napiše.

Tistega dne pa, ko je sedel, da bi pisal, se ga je polotila žalost. Prestrašil se je. Šinil od mize in stopil k oknu. Zunaj je deževalo, mrzel dež je bil tlak in strehe. In Ivana je mrazilo po telesu. Pritisnil je čelo k hladni šipi in se spominjal. »Da, krasno je živeti v sanjah.« si je pravil, »ali kaj pomaga to, ko so samo sanje! Življenje je drugačno, človek je pozem- ska živalica, baš kakor pravi Hanuš. «Kaj po- maga — kaj pomaga?»

(Dalje.)

rojanskega skladišča. Udeležba je bila številna, zlasti z ženske strani. Ko je član Jernejčič razložil društvenikom namen shoda je podal besedo voditelju Gerčiču, da poroča o napredovanju rojanskega skladišča, ki se je 8. septembra 1913 otvoril in pokazal takoj lep uspeh. V roku 23 dni je bilo z mesecno vred 9910 K dohodkov povprečno 431 K na dan, četudi nekateri zadržniki kupujejo meso pri navadnih mesarjih. Opozarjamo, da bo vodstvo če bo dovolj članov otvori najbrže še tekom tega leta skladišče blaga s prvim januarjem svojo mlekarino na Furlanekem. Priporočamo društvenikom, da nadaljujejo agitacijo za razvoj delavskih zadrug, da bodo pri nas tako močna, kakor so v drugih krajih. Poročevalec se je zahvalil v imenu vodstva in odbora članom za agitacijo, najbolj pa ženam in jih je pozivljaj, da bi se vpisalo vse delavstvo tega okraja v zadrugo. Za nadzornike skladišča so bili izvoljeni Trost Rihard, Kolombin Ivan. Ko je odgovoril poročevalec je na nekatera vprašanja in dal pojasnila, je s drug Jernejčič zaključil shod.

Umetnost in književnost.

Naši zapiski. 9. in 10. številka »Naših Zapiskov« je pravkar izšla z naslednjo vsebino: Avgust Bebel. — H. Tuma, (Gorica): Preporod. — H. Pajer, (Praga): Inteligenca in politika. — A. Stebi, (Sarajevo): Delavski problemi in organizacija. — Fran Skobl, (Trst): Iz zgodovine železničarske organizacije v Avstriji. — Anton Kristan, (Ljubljana): Organizacija kredita in delavsko gibanje. — Abditus: Bitanica agrarnega demagoštva. — H. Tuma, (Gorica): Seksuelni problem. — P. Bezruč: Hanaška vas. — Rudolf Golouh, (Trst): Kajni. — Pregled. Za organiziranje delavce veljajo »N. Z.« na leto 3 K 60 vin., posamezne številke po 30 vinarjev. Vsak delavec, ki stremi po temeljiti socialistični naobrazbi, mora biti naročnik »N. Z.« Naročnino sprejema: Uprava »Naših Zapiskov« v Gorici. Na leto izide 12 števil. — Sem Benelli: Ljubezen treh kraljev, tragični poem v treh dejanjih, iz italijanščine prevedel dr. Alojzij Gradnik. Cena knjigi 2 K, poštnino 2 K 20 vinarjev. Dobiva se po vseh knjigarnah.

Zadnie vesti.

BERCHTOLD NA AVDIENCI.

Dunaj, 5. Minister za zunanje zadeve grof Berchtold je bil včeraj od cesarja sprejet na avdienci in je poročal o rezultatih skupne ministrske konference in o svojem sestanku s srbskim ministrskim predsednikom Pašićem.

CONRAD PRI PRESTOLONASLEDNIKU.

Dunaj, 6. Ko se vrne prestolonaslednik dvojvoda Franc Ferdinand iz Blühnbacha na Dunaj sprejme šefa generalnega štaba Conrada pl. Hötendorfa na avdienci. S tem bo rešen nesporazum, zaradi katerega je hotel Conrad demisionirati.

UČITELJSKA PASIVNA RESISTENCA.

Praga, 6. Agitacijski odsek čeških učiteljev je izdal oklic, s katerim poziva učitelje, naj se pripravijo za pasivno resistenco. Vse učiteljske organizacije naj bodo pripravljene.

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR.

Gradec, 5. V vladnih krogih upajo, da bo posredovalni predlog namestnika grofa Claryja zmogočil jesensko zasedanje deželnega zbora.

POS LANIK ZA RUMUN IJO.

Bukarešt, 6. Za avstrijskega poslanika v Bukarešti bo imenovan dosedanj poslanik v Belgradu Ugron namesto princa Fürstenberga, kateremu pripisujejo krivdo, za nesporazum med Avstrijo in Rumunijo v dobi krize. Fürstenberg dobi kakšno poslaniško mesto brez važnosti.

HRVAŠKA KRIZA.

Zagreb, 5. »Narodne Novine« objavljajo imenovanje Marka Avrele Podroczyla za predstojnika notranjega oddelka. Nadalje so imenovani veliki župan v Sremu Ivan Adamović Čepinski za velikega župana virovitiškega in oseškega; bivši veliki župan Imre pl. Hidegthy za velikega župana v Sremu; vpokojeni veliki župan Vukašin Milanković za velikega župana Like in Krbave; vladni sekcijski svetnik Dragan vitez Trnki za velikega župana v Požezi; okrajni predstojnik na Sušaku baron Zmajić za velikega župana Modruša in Reke. Vsa imenovanja so se izvršila na predlog kralja. Komisarja barona Skerleca, ki pričakuje, da se s temi imenovanji pospeši smiritev krize. (Nekateri teh imen so zelo sumljiva; Hidegthy, Zmajić itd. so najbrutalnejši reakcionari Khue-move šole in zlasti besni sovražniki delavstva.

KOLERA.

Zagreb, 5. Deželni zdravstveni urad obavlja en smrten slučaj v Klenaku, en smrten slučaj v Martincih in en slučaj bolezni v Darvorju.

Budimpešta, 5. Ministrstvu so naznanjeni 4 slučaji kolere v Veliki Kaniži, 3 v Sajoladu, 2 v Kološvaru, po en slučaj pa v sedmih občinah.

ZATAJEVANA VOJAŠKA VAJA.

Berlin, 5. Vojna oblast je listu »Gothaer Volksblatt« prepovedala poročati o vojni važi neke rezervne brigade. Omenjeni list trdi sedaj, da je bilo pri oni važi mnogo mrtvih in da je mnogo vojakov težko obolelo.

POLICIJSKI RAZBOJNIKI.

Berlin, 5. Včeraj so v Königshütte aretirali dva policista, ki sta nekega rudarja tako zlo-hvaljala, da je umrl.

FRANCIJA IN VATIKAN.

Pariz, 6. Bivši ministrski predsednik Briand je na volinem shodu v St. Etienne potrdil izjavo ministra Barthoua, da ni bilo ne sedaj ne pod prejšnjo vladno govora o tem, da bi se obnovili diplomatski odnosi z Vatikanom. To se bo dokazalo v odgovoru na interpelacijo, ki je bila vložena v tej zadevi.

STAVKA V DUBLINU.

Dublin, 5. Pogajanje pred trgovsko zbornico je bilo že na tem, da se razbije, ker je odvetnik delodajalcev izjavil, da podjetniki ne morejo sprejeti zahteve, da bi odpustili stavko-kaze. Zastopniki delavcev so nato izjavili, da nima nadaljnje pogajanje v takih razmerah zmi-sla. Pozneje je prišla vest, da se pogajanje jutri nadaljuje.

NESREČA NA MORJU.

Yarmouth, 5. Včeraj je trčil parnik »Gardenia« v megli z londonskim parnikom »Corn-wood« in se potopil. Stiri mornarje so rešili, 18 jih pogrešajo.

SRBSKI KONKORDAT.

Rim, 6. »Osservatore Romano« piše: Razni listi so objavili vest baje iz vatikanskega vira, da pride v kratkem srbsko odposlanstvo v Rim obravnavat s papeževu stolico o konkordatu. Ta vest je prav tako izmišljena, kakor trditev, da je prišla iz vatikanskega vira.

SRBSKO - ARNAVTSKI BOJI.

Arnavtski porazi.

Belgrad, 5. Pri Debarju, Strugi in Ohridu so bli Arnavti popolnoma poraženi in pregnani s srbskega ozemlja. V okolici Prizrena so se včeraj še nadaljevali boji, toda srbskim četam se je posrečilo potisniti Arnavte iz njihovih pozicij.

V prizrenskem srežu.

Belgrad, 5. Pri Guri Devrenu v prizrenskem srežu so srbske čete po ogorčenem boju zavzele vse arnavtske pozicije in so takoj začele z zasledovanjem. Srbi dobivajo pojačanja. V vsem prizrenskem okraju vlada red.

SRBSKO - ALBANSKA MEJA.

Belgrad, 5. »Tribuna« pravi, da bo Srbija na vsak način odvešila zahtevala, da se srbsko - albanska meja primerno popravi.

SRBSKO - GRŠKA MEJA.

Sofia, 5. Srbsko-grška komisija za določitev meje je opravila svoje delo. Zaradi sporne točke pri Lešovem se delegati niso mogli sporazumeti. Komisija je provizorično določila nevtralen pas.

GRŠKA IN TURČIJA.

Carigrad, 5. Grški zastopnik Levidis, ki je že dva meseca tukaj, in je bil doslej le z velikim vezirjem v stiki, je včeraj obiskal ministra za notranje zadeve Talaat bega in z njim razpravljaj o nerešenih grško - turških vprašanjih.

EGEJSKI OTOKI.

Atene, 5. Tukaj javljajo, da je med Turčijo in Italijo dosežen sporazum zaradi otokov Rod in Stampalija.

DEDEAGAČ.

Carigrad, 5. Ko so Orki zapustili Dedeagač, ga je zasedla milica, ki se je bila organizirala v Gimildžini.

BOJI Z BAŠIBOZUKI.

Carigrad, 5. Časopisi potrjujejo, da je prišlo pri Gimildžini do boja med bolgarskim polkom in turškimi prostovoljci. Bitka je trajala več ur. Bolgari so bili poraženi in so izgubili stopeneset mož. Med bolgarskimi delegati in odposlanci zapadne Turčije so bile ponovne konference; baje so Turki izrekli, da se podvržejo sklepom bolgarsko - turškega miru. Orki nadaljujejo z agitacijo zoper Bolgare v zapadni Traciji.

Turške finance.

Pariz, 5. Turški poslanik Rifaat paša je obiskal ministra za zunanje zadeve Pichona in mu naznanil, da razglasi turška vlada prihodnje dni splošno amnestijo. To je nasvetoval Džavid beg, ker je francoska vlada izjavila, da tako dolgo ne more odobriti kakšne finančne podpore za Turčijo, dokler se ne zboljšajo notranje politične razmere.

REFORME V ANATOLIJI.

Carigrad, 5. Rusija je baje vsled pogajanja z Nemčijo opustila prvotno zahtevo, da se mora za vzhodne anatolske pokrajine imenovati generalni guverner, pa se je zadovoljila z imenovanjem generalnih inšpektorjev.

KITAJSKI PREDSEDNIK.

Peking, 5. Jutri bo definitivna volitev predsednika kitajske republike. Vlada pričakuje, da bodo po volitvi vse države sočasno priznale republiko.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Posestvo se prodaja

zaradi odpotovanja za svojim možem v Ameriko po jako ugodni ceni. Hiša, gospodarsko poslopje obstoječe iz hleva za govejo živino, svinjaka in kozolca. Polje obstoji iz treh njiv, vrta, travnika in gozda v Kotredežu pri Zagorju ob Savi. Več se poizve pri Franciški Beber, Kotredež.

Za mlinarje

proda zelo poceni »Občno konsumno društvo v Idriji« 1 komplet Schrottwalzen s 4 valarji, 1 Glattwalzen tudi s 4 valarji ter 1 zgornji mlin-ski kamen za mlenje koruze. Ogled je vsak dan dovoljen.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Franciška ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	—	Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Robida Ian splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Franciška ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	10—12	2—4	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S priložbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Splošna hranilnica v Trstu

osnovana po načelih hranilničnega regulativa z dne 2. septembra 1844, je pričela poslovati s

1. oktobrom t. l.

Uradi v ulici Torre Bianca št. 41.

Uradne ure od 9.—12. popoldne in od 3.—5. popoldne.

vložna obrestna mera 4%.

»Splošna hranilnica« v Trstu je edini slovenski zavod na Primorskem, ki je upravičen sprejemati vloge za katere se zahteva pupilarna varnost!

Št. 21505.

Razpis

ustanov za obubožane obrtnike.

Občinski svet ljubljanski ima za leto 1913 oddati dvajset mest »Cesarja Franca Jožefa vladarske-jubilejne ustanove mesta Ljubljane za onemogle ljubljanske obrtnike«, vako mesto po 100 kron. Obdarjencem se bodo dotični zneski izplačali dne 2. decembra t. l.

Pravico do te ustanove imajo brez lastne krivde obubožani obrtniki obojega spola, ki so vsaj eno leto v Ljubljani samostojno, na svoje ime upravičeno izvrševali kak obrt, ali pa vdove obrtnikov, če so po moževi smrti njegov obrt upravičeno vsaj eno leto nadaljevale.

Te obrne okoliščine morajo biti v prošnji in njenih prilogah nepo-bitno dokazane in tudi naveden pravi vzrok obubožanja.

Prosilci in prosilke, ki v Ljubljani prebivajo, so enako upravičeni ne glede na svojo domovinsko pravico in državljanstvo. Pri njih odloča le ubožstvo in vrednost.

Med prosilci pa, ki ne prebivajo več v Ljubljani, imajo oni, ki imajo ljubljansko domovinsko pravico, prednost.

Pravtako imajo ob sicer enakih razmerah prednost oni prosilci, ki ne uživajo zase ali za svoje občinske stalne podpore, ali meščanske podpore ali pa preskrbe v ubožni hiši.

Prošnji je vsekakor priložiti domovinsko izkazilo in pri onih prosileh in prosilkah, ki niso v Ljubljani pristojni, tudi izjavo domovnega občinskega urada o tem, imajo li vžitek kake stalne občinske podpore in v kateri izmeri.

Prošenj, ki teh okoliščin ne bodo izpričevali z vso jasnostjo, se ne bo vračalo prosilec v popolnitev, temveč se nanje kratkomalo ne bo oziralo.

Prošnje je vlagati do vštete 31. oktobra t. l. na vložnem zapisniku podpisanega mestnega magistrata.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 1. oktobra 1913.

Trajno delo

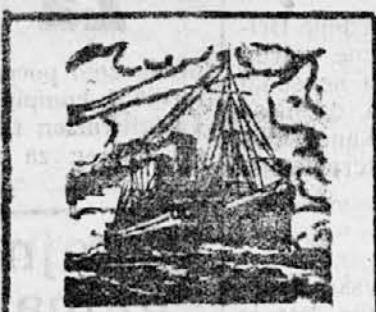
dobi mnogo delavcev in delavk pri podjetniku
Andreas Šuligoj v Trbovljah (Štajersko)
in v Kočevju (Kranjsko).

Plača: Za moške v starosti od 16.—40. leta 3 do 3 40 K na dan.

» ženske » » » 17.—40. » 2 » 2 30 K » »

V akordu zaslužijo moški tudi čez pet kron in ženske tri krone in čez na dan. — Delo deseturno.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski pragi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejši brzoparali z dvema vrhuncema, električno razsvetljavo,
brezličnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika prostora, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, pastetje, kopač itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsehovratna poljanila daje drage vožje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica števil. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznaja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1918 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1918 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odgovorni roki so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prehranje svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

P. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
:: Ljubljani. ::

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
:: dela. ::

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
:: šem času. ::

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5** ¹/₂ ⁰/₀ od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Tržiču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.